

Uvod

Sposobnosti su postojane osobine po kojima se ljudi međusobno razlikuju. To su osobine koje određuju šta čovek može da uradi i postigne i čine osnovu brzog sticanja znanja i veština. Sposobnosti dolaze do posebnog izražaja u radnoj aktivnosti motornog karaktera, gde su veliki zahtevi u brzini i tačnosti radnih operacija, kao što je to kod pilota i vozača u saobraćaju. Iako sposobnosti izražavaju potencijalne mogućnosti za koje bi se moglo reći da su više nasledno predodređene, one se mogu menjati i sticati učenjem i vežbanjem.

Sposobnosti se određuju na kvalitativan i kvantitativan način. Kvalitativan način određivanja sposobnosti kako se ranije primenjivao, je na osnovu obeležja koje uključuje pamćenje, mišljenje, pažnju.

Kvantitativnim načinom se posredno zahvata struktura kroz analizu ponašanja i aktivnosti ljudi u posebnim situacijama. Postoji obično manji broj činilaca koji određuje uspeh u raznim oblicima aktivnosti. Ti osnovni činioci koji određuju uspeh u raznim aktivnostima nazivaju se faktorima. Oni se dobijaju faktorskom analizom.

Sposobnosti se grubo mogu razvrstati u dve kategorije: na čulne i mentalne sposobnosti. U mentalne sposobnosti spadaju i psihomotorne sposobnosti koje se često razmatraju odvojeno zbog oblika ispoljavanja i funkcija koje angažuju. Čulne sposobnosti se odnose na najjednostavnije funkcije čulnih organa.

2. Struktura i priroda mentalnih sposobnosti

Struktura mentalnih sposobnosti se proučava faktorskom analizom. Na osnovu različitih faktorskih metoda razvijeno je nekoliko teorija o strukturi mentalnih sposobnosti u koje ubrajamo :

dvofaktorsku teoriju sposobnosti

višefaktorsku teoriju

hijerarhijsku teoriju mentalnih sposobnosti

Najpoznatija je dvofaktorska teorija sposobnosti, koja je razvijena na osnovu dvofaktorskog metoda analize. Ovom teorijom se pretpostavlja da naš intelekt sačinjava opšti faktor označen sa G (od izraza General) koji predstavlja inteligenciju i veći broj specifičnih faktora. Sa uzrastom uloga G faktora opada, a veću ulogu dobijaju specifične sposobnosti.

Slika 1 : Spirmanova struktura sposobnosti

Na osnovu multifaktorskog metoda utvrđeno je da su mentalne sposobnosti sačinjene od nekoliko primarnih sposobnosti. Ono što čini intelekt, predstavlja sedam do osam primarnih sposobnosti koje su međusobno slabo povezane. Ne postoji opšta sposobnost pošto je raščlanjena na primarne sposobnosti.

Slika 2 : Terstonova struktura sposobnosti

Hijerarhijskom strukturom sposobnosti, koja je najprihvatljivija, podržava se shvatanje o postojanju inteligencije u smislu kako je dato u dvofaktorskoj teoriji ali se pretpostavlja hijerarhijska organizacija u nekoliko nivoa.

Slika 3 : Bertova hijerarhijska struktura

3. Inteligencija

Inteligencija je najviša mentalna sposobnost koja je u vezi sa obe moždane hemisfere, a ne samo ograničenih moždanih polja. Opisno se definiše na psihološkoj osnovi kao sposobnost rešavanja problema shvatanje bitnih odnosa u datoj situaciji. To je svojevrsna opšta osobina koja je prisutna u svakom obliku mentalne aktivnosti i lišena afektivnog ponašanja. Pretpostavlja se da je inteligencija velikim delom nasledno predodređena. Step en slaganja u inteligenciji je najveći između roditelja i dece ili braće i sestara, posebno kod jednojajnih blizanaca. Inteligencija završava svoj razvoj oko dvadesete godine, preciznije period brzog rasta inteligencije se završava nakon pubertetskog perioda, posle čega nastaje usporeni rast koji se može protezati čak i do 25 godina. Zapažene su karakteristične faze razvoja inteligencije. Prema Pijaževovoj teoriji, postoje četiri etape razvoja:

----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com